

INDEX.

Seruo auctore, quondam sit cognominata Tyrrhenia, hinc eam appellationem sortium existimant vel à Tyrrhenis nauis, qui se in hoc mare præcipitauerunt, hoc namque habet fabula: Dormientem in littore Liberum patrem, puerum nauis abstulisse Tyrrhenos, qui cum esset expectatus in nauis, quo duceretur, interrogauit, Responderunt, quo vellet. Liber ait: Ad Naxum, Insulam sibi sacratam, sed cum alio vela desisterent, iratum numen, tigres sibi sacratas, visibus eorum obiecit, quo terrore se illi in fluctus dedere præcipites. Hæc Seruius in lib. i. Aeneid.

V.

25. VALENCENAE, elegans Hannoniæ vrbs, Trullæ fluuiolo insidens, medium regionis fere occupat. Admodum munita, atq; aduersus hostium insultus tutissima. Plebs opulenta, plerumq; rem faciens ex telæ quodam genere, quod vernaculè Sayam appellant, cuius ingens ibi copia conficitur.

53. VELITRÆ, per antiquum Latij oppidum, Liuius Belitra, Leandro & alijs Belitre, quibusdam etiam Blitri, situ est in colle pericundo, vnde pleraque Tyrrheni maris Insulæ, Pontia nimirum & Palmarola, scriptorum monumentis celebres, iucundissimo oculorum intuitu conspici possunt.

17. VENLONVM, oppidum Geldriæ ad Mosam flumen munitissimum, bellica gloria iam olim nobile, vbi anno Salutis M.D.XLIII. certis conditionibus pax facta est inter Carolum V. & Gulielmum Cluiæ Ducem.

49. VERONAM inter vrbes Italicas non minimam fuisse, videre quidem vel hoc tempore licet ex ijs, quæ adhuc extant, & quasi viuunt, partem ex ijs quæ temporum, & bellorum iniuria quodammodo interiere, historiarum autem monumentis etiamnum recondita adseruantur. Commendandi autem merito veniunt, qui tam oportunam, maximè futuræ vrbi sedem delegerunt, vbi amoenissimum latè labitur Athetis: colles placidissimi adiacent, fecundissimi latè se campi protendunt. Primi autem conditores quoniam fuerint, diuersa grauißimorum scriptorum auctoritate disputatur. Alijs eius originem Gallis, alijs verò Thuscis concedentibus. Illi, Liuij, Trogi, & Iustini sese verbis tuentur, li. xx. His autè Gallicis (dicentis) causa in Italiam veniendi, sedesq; nouas querendi, intestina discordia, & assiduæ domus dissensiones fuere: quarum tædio, cum in Italiam venissent, sedibus Thuscis expulerunt, & Mediolanum, Comum, Brixiam, Bergomum, Tridentum, Veronam, Vincentiamq; condiderunt. Thusci quoq; Duce Rheto, auitis sedibus amissis, alpes occupauere, & nomine Ducis, gentem Rheto appellauere: Alij Catonis, & Sempronij innituntur sententiæ, quorū ille, de originibus libro, Alpes omnes, inquit, Italia, Colonias Thuscorum fuisse, incolæ asserunt, & ab ipsis vel Ducibus, vel capitibus originum nomina gentibus, & locis indita, vt Rhetij à Rheto Rege Lydorum, & Veronenses, à Vera Thuscorum Colonia. Sempronius autem similiter scribit: Hinc circa Larium Lacum, à Principibus dicta Vallis Vulturena, & Verona à Vera Thuscorum familia. At grauißimi isti scriptores, etsi verbis dissidere videntur, re tamen ipsa, Cato cum Sempronio, & Trogi cum Iustino non dissidere, comprobari poterit, si res tota consideretur. Illud itaq; in primis constare debet, Transpadanam omnè regionem antiquissimorum Thuscorum sedè fuisse, quod & Sempronius affirmat his verbis. Et quidem omnem Transpadanam regionem Thuscorum prolem fuisse, inter omnes auctores conuenit, manentq; vestigia, vrbs Mantua, & reliqua. Cato quoq; ita de hac re scribit, omnia sub Alpibus Transpadana loca prisca conueniæ Thusci missis colonis tenere, ab hisq; multa loca nomina retinent, plura deleuerunt Galli, & reliqua. Idem & Liuius, idem & Plinius affirmant. Veronensem autem agrum Thuscorum sedem fuisse, multa præter prædicta monumenta confirmant, nam & Catullus Benacum Lydium vocat, id est, Thuscum, circa Benacum porro oppida sunt adhuc, quæ nomina Thuscorum seruant, vt Thusculanū, & Vergilius, Oenum filium Mantos fuisse, & Thusci amnis, id est, Benaci, tametsi nonnulla sint, qui de Ayno flumine id intelligant. Sunt & adhuc vina Rhetica in agro nostro, nomè antiquū seruatià à Rhetis, qui à Gallis pulsī, mōtana incoluerē, de quibus ita Iustinus scribit. Thusci quoq; Duce Rheto amissis auitis sedibus Alpes occupauere. Plinius præterea de Verona inquit, Rhetorum & Euganeorum Verona. Hæc igitur ita statuenda sunt, quibus, si alterū illud addas, quod Cato dicebat, plura deleuerunt Galli, facile fortasse erit videre,

quomodo tam Cato, & Sempronius, quàm Trogi, & Iustinus vera dicant, nihil enim prohibet & Veronam & Brixiam, & Mediolanum, antiquissimas vrbes, à Gallis dirutas fuisse, ijs dico, qui primi Alpes transcendere, mox ab alijs, Duce Breno, easdem instauratas fuisse, quas conditas Iustinus scribit, more scilicet veterum, qui condendi verbum, pro restaurando, vel augendo, de vrribus vsurparunt. Atq; hæc quidem de Veronensium origine dicta sufficiant. Nunc porrò interiori vrbi penitus introspiciamus. Vbi inter quàm plurima vetustatis indicia, habent etiam curiosi, quod admirentur, cellulas, & habitationes subterraneas frequentes in montibus existere, eum omnino ad modum confectas, vt eo tempore videntur paratæ, quo homines aureo seculo, in montibus habitantes, casas sibi, & speluncas foderant, quam consuetudinem Vitruuius lib. 2. cap. 1. explicat, & Lucretius:

*Sed nemora (inquit) atq; cauos montes, syluasq; colebant,
Et frutices inter condebant squallida membra.*

Iuuenalis in super idem confirmans ait:

*Credo pudicitiam Saturno Rege moratam
In terra, visamq; diu, dum frigida paruas
Præberet spelunca domos, ignemq; laremq;
Et pecus, & dominos communi clauderet umbra.
Syluestrem montana torum conserneret vxor
Frondebim, &c.*

Quin etiam & illud multo maiorem admirationem præbet, quod in montibus Veronæ Echini marini, cochleæ, & similia in lapides diuturnitate temporis concreta inueniantur. Tum etiam, quoniam pacto hæc, si viua quandoq; fuere, in hos montes aut delata fuerint, aut enata. Sunt qui diluuiū adscribant. Verum alij rationibus moti, hanc sententiā improbant, tum, quod aquæ, quæ exuperarunt montes, non fuerint maria, sed inundationes è coelo, tum quod oporteret videri conchas, & id genus alia, in verticibus montium, aut si super excreuisset terra, videri saltem certo solum tractu, quæ tum vertices montium erant: quod certè non liquidò constat, quando eruti montibus, in quibus sunt hæc, non vna solum parte apparent sed etiam in medijs, & in imis, & ubiq;. Alia sententia est dicentium, in montibus esse humorem quendam, & alicubi falsum, & varium, à quo sæpe vera animalia maritima fiunt, & quodammodo generantur, vt est in Dactylis videre, qui in medijs faxis nascuntur, & inde excauantur. Interdum non vera animalia fieri, sed quæ imitantur vera, nam, quemadmodum & natura imitatur species terrestrium in mari, ita in montibus non veras conchas fieri viuentes, sed consimile quiddam, quod mox lapidescit ob frigiditatem circumambientis loci. Cuius signum affirmant esse, quod conchæ, quantum ad id, quod intra est, non planè animal referunt, sed hanc quoq; sententiam alij repudiant, quoniam lapideæ hæc, aut vnquam vixere, animantiaq; extiterē, aut non: Si quidem olim vixere, non iam locatur natura & imitatur, sed verum animal facit, quale in mari gignitur. At verò in montibus inter saxa esse eam vim genitricem, quæ in mari, non satis rationabile videtur, præsertim in grandioribus animalibus, quæ multa possunt. Cui rei addi & illud potest, quod si olim genita fuissent, oporteret & nunc alicubi gigni, & erui è montibus viuentia hæc animalia, quemadmodum & Dactyli. Si verò nunquam vixere, sed imitationes tantum fuere verorum animantium, hoc certe contra sensum est. Eruntur enim conchæ non paucae, quorum pars iam in lapidem concreuit, pars nondum mutata est, sed veræ conchæ rationem habet, & teneritatem, & cum reliquis mollitudinem. Quare videre est illas olim veras fuisse conchas, quod si id, quod intra est, in quibusdam non plane concham refert, causa est, quod caro, quæ ex se mollis erat, & contrahi nata, multa terra circumtectæ, mox in lapidē coiuit. At Hieronymus Fracastorius peritissimus Philosophus & Medicus, hæc olim vera animantia fuisse existimat, iactata illuc à mari, & in mari enata: sed hæc pendere ex maiori cognitione. Montes enim omnes è mari factos fuisse asseuerabat, primum iactata arena in cumulos, fuisse olim mare, vbi nunc montes extant, mox eodem recedente, detectos fuisse montes, & Insulas, quod & indies videtur fieri, quando & Aegyptus tota mari olim obruta fuit, & in littoribus etiam Italia, vt circa Rauennam apparet, vbi longè abest mare ab eo, quod olim fuerat passuum C.

Iam etiam diu multisq; in diuersa, & mutata gubernationis Veronensis commemoratione hæere possemus, sed, quia ea omnia primum Torellus, tum Leander, in Marchiæ Tarui-

++++ 2 finæ